

ETELÄ-SAVON
MAAKUNTALIITTO

ETELÄ-SAVO JA VENÄJÄ

Suunnitelma maakunnan
Venäjä-toimintojen vahvistamiseksi

Hyväksytty maakuntahallituksessa 22.2.2010

SISÄLLYS

	sivu
1. TAUSTA, TARVE JA TAVOITE	1
2. VENÄJÄN PUOLEINEN YHTEISTYÖALUE: Pietarin kaupunki ja Leningradin oblast sekä Karjalan tasavalta	3
3. TOIMINTASUUNNITELMAN PAINOPISTEALUEET	4
3.1 Yritystoiminnan edellytysten vahvistaminen	4
3.2 Koulutus ja tutkimus	4
3.3 Teknologia ja innovaatiot	7
3.4 Matkailu ja vapaa-aika	8
3.5 Kulttuuri ja liikunta	10
3.6 Liikenneyhteydet	11
3.7 Maahanmuuttajat	12
3.8 Venäjän kieli- ja kulttuuriosaaminen	13
4. MAAKUNTALIITON ROOLI VENJÄ-YHTEISTYÖSSÄ	15
5. ELYN ROOLI VENJÄJÄ-YHTEISTYÖSSÄ	15
6. YHTEISET TOIMENPITEET JA RESURSSIT	16
LIITTEET:	
1. Etelä-Savon Venäjäjä-tilastoja	
2. Venäjän puoleisen yhteistyöalueen taloutta kuvaavia lukuja	
3. Venäjän kielen opiskelijamääriä kuvaavia tilastoja	

1. Tausta, tarve ja tavoite

Venäjän talouskasvu on 2000-luvun alusta ollut nopeaa, aina syksyllä 2008 alkaneeseen maailman talouskriisiin saakka. Kriisi on etupäässä energian markkinahintojen alenemisen myötä väistämättä vaikuttanut myös Venäjän talouteen, mikä on vuoden 2009 aikana näkynyt mm. Venäjän kaupan ja venäläisinvestointien vähenemisenä sekä Pietarin kaupungin ja Leningradin oblastin budjettien supistumisena. Etelä-Savossakin on Venäjän vienti supistunut ja venäläisten tekemät kiinteistökaupat selvästi vähentyneet. Venäläisten Suomen-matkailulle taloustilanteella on vuoden 2009 aikana ollut sen sijaan jopa positiivinen vaikutus, kun venäläisten kaukomatkat ovat vaihtuneet lähialueelle suuntautuviin matkoihin. Venäjän merkitys Suomen kauppakumppanina tulee kuitenkin säilymään, joten voidaan olettaa, että maakunnan elinkeinoelämän ja muiden sektoreiden Venäjä-yhteyksien arvo tulee entisestään kasvamaan. On myös kehitettävä uusia, kilpailukykyä vahvistavia toimintamalleja ja yhteyksiä asemien vahvistamiseksi kasvavilla Venäjän markkinoilla.

Etelä-Savossa on paljon Venäjä-yhteistyötä tekeviä tahoja: koulutusorganisaatioita, viranomaisia, kaupunkia, kuntia, järjestöjä, yrityksiä. Kaikki tahot eivät tee Venäjä-yhteistyötä aktiivisesti ja systemaattisesti, mutta kaikilla mainituilla sektoreilla on yhteyksiä ja yhteistyötä vaihtelevassa määrin. Venäjään liittyviä toimintoja ja yhteyksiä Venäjälle on maakunnassa kaikkiaan jopa yllättävän paljon. Liitteisiin 1 ja 3 on koottu Etelä-Savon Venäjä-yhteistyötä kuvaavia lukuja ja tilastoja.

Etelä-Savo on ollut mukana EU:n raja-alueyhteistyöohjelmien toteuttamisessa vuodesta 1995: Vuosina 1995 – 99 toteutettiin Kaakkois-Suomen Interreg II A -ohjelmaa, ja vv. 2000 – 06 Kaakkois-Suomi – Venäjä Interreg III A/ Naapurisuusohjelmaa. Ohjelmien varsinaiseen toteuttamisalueeseen ovat molemmilla ohjelmakausilla kuuluneet Etelä-Savo, Etelä-Karjala ja Kymenlaakso sekä Pietarin kaupunki ja Leningradin alue. Etelä-Savossa tehtävä Venäjä-yhteistyö, yritysten liiketoimintayhteistyö pois lukien, on pitkälti nojautunut näistä ohjelmista saatuun hankerahotukseen. Samalla ohjelma-alueella toimiva Kaakkois-Suomi – Venäjä ENPI CBC 2007 – 2013 -ohjelma on käynnistynyt vuoden 2010 alussa.

Kaakkois-Suomen ja Venäjän välinen raja-alueyhteistyöohjelma on itsessään strategia. Se on kuitenkin kolmen suomalaisen ja kahden venäläisen alueen prioriteetteihin perustuva yhteinen näkemys, eikä se niin ollen ole riittävä yksittäisen maakunnan omaksi Venäjä-strategiaksi. Niin Kaakkois-Suomi – Venäjä -ohjelman toteutuksessa kuin muussakin Venäjä-yhteistyössä mukana olevat viranomaiset ja maakunnan Venäjä-yhteistyötä tekevät toimijat ovat olleet yksimielisiä siitä, että maakunta tarvitsee oman Venäjä-toimintasuunnitelmansa. Sen on katsottu voivan mm. **selkeyttää toimijoiden välisiä rooleja ja siten vähentää päällekkäisiä toimintoja ja maakunnan sisäisiä kilpailuasetelmia, vapauttaa resursseja strategisesti valittujen alojen ja teemojen edistämiseen ja näin parantaa maakunnan mahdollisuuksia hyötyä Venäjän talouskasvusta.** Kaakkois-Suomi – Venäjä -ohjelma palvelee yhtenä instrumenttina maakunnan oman toimintasuunnitelman toteuttamisessa.

Toimintasuunnitelmaa laadittaessa on yhdessä toimijoiden, viranomaisten ja muiden sidosryhmien kanssa pohdittu, **mitä Venäjästä halutaan:** matkailijoita, investointeja, teknologiyhteistyötä, ostajia maakunnan osaamiselle, ts. **liiketaloudellista hyötyä.** Keskusteluissa on lisäksi etsitty sellaisia avainaloja ja -teemoja, joiden kasvuun ja kehittämiseen maakunta erityisesti hakee tukea Venäjän markkinoilta ja joihin maakunta erityisesti panostaa. Näiden alojen kysyntää Venäjän puolella, ennen kaikkea Pietarissa ja Leningradin alueella, on selvitetty keskustelemalla ao. alueviranomaisten kanssa. Molemmilla puolilla vahvimmin esiin nousseet teemat on valittu toimintasuunnitelman painopisteiksi. Toimintaympäristön yleisemmän tason selvittämisessä on hyödynnetty Pietarissa pysyvästi olevia ja toimivia suomalaisia instansseja.

Venäjä-toimintasuunnitelmalla tähdätään **systemaattiseen, tavoitteelliseen, taloudellista hyötyä tuottavaan Venäjä-yhteistyöhön.** Tähän päästään suuntaamalla Venäjä-yhteistyöhankkeet siten, että ne palvelevat Etelä-Savon omia tarpeita. Tarjottavaa, osaamista ja työkaluja on, tarvitaan vain suunnitelmallisuutta ja yhteistyötä. **Yhteistyö yli toimiala- ja maakuntarajojen sisältyy toimintasuunnitelmaan läpäisevänä periaatteena** aina kun se on tarkoituksenmukaista, eikä sitä siksi mainita painopistealueiden tavoitteissa erikseen.

Toimintasuunnitelman laatimisella pyritään myös käytettävien rahoitus- ja muiden tuki-instrumenttien kirjon laajentamiseen: Kaakkois-Suomi – Venäjä ENPI CBC -ohjelma on yksi väline, jota käytetään silloin, kun se on tarpeeseen sopivin. Muita mahdollisia instrumentteja ovat esim. EAKR- ja ESR-ohjelmat, lähi-alueyhteistyöohjelma ja Pohjoismaiden ministerineuvoston Venäjä-ohjelma.

Toimintasuunnitelman luvussa 3. esitellään yhteistyön painopistealueet sekä niihin liittyvät tavoitteet, vaadittavat toimenpiteet ja tarvittavat resurssit. Liitteisiin on koottu Etelä-Savon Venäjä-toimintoihin liittyviä ja Venäjän puoleisen yhteistyöalueen taloutta kuvaavia tilastoja.

2. Venäjän puoleinen yhteistyöalue: Pietarin kaupunki ja Leningradin oblast sekä Karjalan tasavalta

Etelä-Savon Venäjä-yhteistyö keskittyy Pietariin ja Leningradin oblastiin. Tämä perustuu paitsi Kaakkois-Suomi – Venäjä -ohjelman toteuttamisalueeseen, myös maantieteellisiin ja taloudellisiin tosiseikkoihin. Mikkelistä on matkaa Pietariin linnuntietä n. 250 km eli vain hiukan enemmän kuin Helsinkiin. Maanteitsekin matkaa kertyy vain 295 km. Pietari ja Leningradin oblast ovat jo jonkin aikaa kuuluneet Venäjän nopeimmin kehittyvien ja vaurastuvien sekä investoijien näkökulmasta kiinnostavimpien alueiden joukkoon ja on odotettavissa, että sama kehitys jatkuu talouden kääntyessä taas nousuun. Suomi on edelleen Venäjän Federaation ja erityisesti Pietarin ja Leningradin oblastin tärkeimpiä ulkotalousyhteistyökumppaneita. Miksi Etelä-Savo jättäisi ostovoimaiset lähimarkkinat hyödyntämättä?

Pietarissa on 4,6 miljoonaa asukasta ja se on Lontoon, Moskovan ja Pariisin jälkeen Euroopan neljänneksi suurin kaupunki. Leningradin oblastissa asukkaita on 1,6 miljoonaa. Sekä Pietarissa että Leningradin oblastissa on valtava tiede-, teollisuus-, kulttuuri- ja koulutuspotentiaali. Alueiden menestys perustuu pitkälti otolliseen maantieteelliseen sijaintiin, merkittäviin luonnonvaroihin sekä talouden kehitykseen. Asukasluvun pieneneminen, nuorten poismuutto, väestön ikääntyminen ja työvoimapula ovat myös Venäjän puoleiselle yhteistyöalueelle tuttuja ongelmia.¹

Leningradin oblastin kaupungeissa kilpailua on vähemmän kuin Pietarissa ja ne ovat Etelä-Savoon verrattuna elinkeinorakenteeltaan ja kooltaan tasaveroisempia. Toimintasuunnitelman yhtenä tavoitteena on tarttua oblastin kaupungeista löytyviin yhteistyö-

mahdollisuuksiin. Niissä on kehittämistarpeita, joihin Etelä-Savossa on tarjota osaamista, mutta kilpailu ja tilausvolyymit ovat niissä pienempiä kuin Pietarissa. Kaikessa Pietarin kaupungin ja Leningradin oblastin toimijoiden kanssa tehtävässä yhteistyössä hyödynnetään yhteyksiä asianomaisiin hallintoihin.

Karjalan tasavallassa on n. 690 700 asukasta, joista 75,5 % asuu kaupungeissa (tilanne 1.1.2008). Karjalan tasavallan talous perustuu paikallisten raaka-aineiden jalostamiseen sekä matkailupotentiaalin ja oivan maantieteellisen sijainnin hyödyntämiseen. Maatalous käsittää maidon, naudanlihan ja siipikarjan tuotantoa, kirjolohen viljelyä, turkistarhausta ja perunanviljelyä. Karjalan tasavallassa toimii yli 930 yleissivistävää oppilaitosta ja 20 korkeakoulufiliaalia Venäjän 17 alueelta. Oppilaitoksissa opiskeli tammikuussa 2007 lähes 74 000 opiskelijaa.² Tasavallan budjetti on suunnattu ennen kaikkea sosiaaliongelmien ratkaisemiseen.

Karjalan tasavaltaan, yliopistoihin ja muihin toimijoihin on yhteyksiä monilla maakunnan toimijoilla. Suomi on Karjalassa kiinnostava yhteistyökumppani, siellä on Suomi-suhteita ylipäättään paljon, ja kanssakäymistä helpottavaa suomen kielen taitoakin enemmän kuin Pietarin alueella. Karjalan tasavalta on hedelmällistä maaperää mm. kulttuuri- ja matkailuyhteistyölle sekä maaseutujen kehittämisyyhteistyölle.

Liitteessä 2 on Pietarin, Leningradin oblastin ja Karjalan tasavallan elinkeinorakennetta kuvaavia kaavioita. Etelä-Savon Venäjä-yhteistyötä tullaan suuntaamaan mm. liike-elämän ja kulttuurin puitteissa edellä mainittujen alueiden lisäksi jonkin verran myös Moskovaan.

¹ Lähteet: <http://gov.spb.ru> ja <http://lenobl.ru>

² <http://www.gov.karelia.ru/>

3. Toimintasuunnitelman painopisteet

Tässä luvussa esitellyt painopistealueet on yhteisesti valittu maakunnan Venäjä-yhteistyön tärkeimmiksi aloiksi. Jokaisen kohdalla kuvataan nykytilanne ja pitkemmän aikavälin tavoitteet sekä lyhyemmällä aikavälillä tuettavat toimenpiteet ja tarvittavat resurssit. Tavoitteet on asetettu kaudelle 2008 -2012, mutta niitä tarkennetaan vuosittain, kuten toimenpiteitä ja resurssintarpeitakin.

3.1 Yritystoiminnan edellytysten vahvistaminen

Etelä-Savossa on **kolmisenkymmentä Venäjän kaupaa harjoittavaa yritystä**, joista noin puolelle Venäjän-kaupalla on liikevaihdon kannalta suuri merkitys. Etelä-Savon Venäjän-viennin rakenne on heterogeeninen. Viennin kannalta tärkeimpiä aloja ovat matkailu, kauppa, palvelusektori, metsäteollisuus ml. metsäkooneenrakennus sekä energiasektori ja erityisesti bioenergia. Uusi nouseva ala on kiinteistöhuolto-osaaminen ja tekniikka, ml. katujen ja pihojen kunnossapito. Voimassa oleva viisumikäytäntö on kauppaa ja kaikkea yhteistyötä molemmiin puolin haittaava tekijä.

Itä-Suomen Business-Edustusto (ISBE) on toiminut Pietarissa Etelä-Savon kauppakamarin akkreditoinnilla vuodesta 1998 ja Mikkelin ammattikorkeakoulun hallinnoimana vuosina 2001 - 2008. Business-Edustusto yhtiöitettiin lokakuussa 2008 itäsuomalaisten elinkeinoyhtiöiden, kauppakamareiden ja yrittäjäjärjestöjen omistamaksi ISBE Oy -nimiseksi osakeyhtiöksi. Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakuntien liitot rahoittavat vuosina 2009 - 2010 yhteistä *Itä-Suomen elinkeinoelämän Venäjä-yhteyksien kehittämishanketta* (toteuttamisaika 1.1.2009 - 31.12.2010, kokonaiskustannukset 120 000 €), jonka tuella kehitetään itäsuomalaisten yrityspalveluorganisaatioiden valmiuksia palvella Venäjästä kiinnostuneita yrityksiä mm. lisäämällä ISBE Oy:n tunnettuutta. Etelä-Savon ELY-keskus on myöntänyt ISBE Oy:lle toimintaympäristön kehittämistukea ajalle 1.9.2009 - 31.8.2011 (kok.kust. 239 100 €).

Tavoitteet:

- Venäjän-kaupan lisääminen;
- Eteläsavolaisen osaamisen vieni;
- Suomalaisten yritysten Venäjän markkinoille pääsyn helpottaminen;

- Venäläisten yritysinvestointien lisääminen Etelä-Savossa;
- ISBE:n toiminnan tunnettuuden lisääminen;
- ISBE:n toiminnan laajentuminen koskemaan myös Leningradin oblastia;
- EU:n ja Venäjän välisten osittaisten viisumihelpotusten edistäminen askelina kohti viisumivapautta.

Toimenpiteet ja resurssit:

Itäsuomalaiset yrityspalveluorganisaatiot ja ISBE Oy toimivat siten, että ISBE Oy on elinkeinoyhtiöiden työkalu, jonka asiakkaaksi elinkeinopalvelu siirtää Venäjän markkinoille suuntautuvan asiakasyrityksensä ja jonka puoleen Itä-Suomen markkinoista kiinnostunut venäläinen yritys voi kääntyä löytääkseen oikean seudullisen elinkeinopalvelun. Aluekehitysviranomaiset tukevat yrityspalveluorganisaatioita ISBE Oy:n toiminnan kehittämisessä.

Maakuntaliitto teettää selvityksen maakunnan venäläisten vapaa-ajan asukkaiden kiinnostuksesta liiketoimintayhteistyöhön ja yritysinvestointeihin. Selvityksen perusteella elinkeinoelämän kehittämisorganisaatiot luovat toimintamallin venäläisten yritysinvestoreiden tehokkaaksi palvelemiseksi. Maakuntaliitto sopii muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa työnjaosta venäläisille mökkiomistajille suunnatun "Tervetuloa Etelä-Savoon" -tietopaketin ja mahdollisen muun tiedotusmateriaalin luomiseksi.

Itä-Suomen neuvottelukunta ottaa kysymyksen osittaisista viisumihelpotuksista itäsuomalaiseksi edunvalvonta-asiakseen.

3.2 Koulutus ja tutkimus

Pietari on Venäjän tieteen ja koulutuksen toinen keskus. Kaupungissa on runsaat 90 yliopistoa ja lähes 500 000 korkeakouluopiskelijaa. Opetus on korkeatasoista, ja sekä perus- että soveltavan tutkimuksen merkitys kasvaa. Monet kansainväliset huippuyliopistot ja yritykset etabloituvat Pietariin hyödyntämään tarjolla olevaa monipuolista korkean tason osaamista.

Pietarin alueen osaamiskapasiteetti on Etelä-Savon näkökulmasta valtava, ja siitä kilpaillaan kansainvälisiä koulutuksen ja tutkimuksen yhteistyöverkostoja rakennettaessa. Kun Pietarin tarjoamia mahdollisuuksia

sia vertaa Etelä-Savon vastaaviin rakenteisiin tulee vakuuttuneeksi siitä, että meidän tulee entistäkin perusteellisemmin arvioida omat voimavaramme, mahdollisuutemme ja tarpeemme solmiessamme yhteistyösopimuksia ja luodessamme keskinäisiä verkostoja.

Aalto-yliopiston Kauppakorkeakoulun Pienyrityskeskus (PYK) on yrittäjyyden ja pk-yritysten kehittämiseen keskittynyt erillislaitos, joka kouluttaa, tekee tutkimusta, toteuttaa kehittämishankkeita ja pitää yllä yrityshautomoa. Venäjä-ulottuvuus liittyy kaikkiin edellä mainittuihin toimintoihin. Pienyrityskeskusella on ollut oma toimipisteensä Pietarissa vuodesta 1993. PYK tekee akateemisen yrittäjyyden koulutus- ja kehittämistyötä usean pietarilaisen yliopiston kanssa tavoitteenaan pitkäaikaiset opiskelija- ja tutkijayhteistyösuhteet. Yrittäjille sekä pk-yritysten johdolle ja asiantuntijoille suunnattua täydennyskoulutus- ja kansainvälistämistoimintaa PYK kehittää yhteistyössä suomalaisten ja venäläisten yliopistojen ja korkeakoulujen sekä elinkeinoelämän eri organisaatioiden kanssa. Pienyrityskeskuksen Start-Up Center allekirjoitti v. 2009 Pietarin kaupungin ensimmäisen yrityshautomon kanssa yhteistyösopimuksen, joka edesauttaa yritystenvälisen yhteistyön tiivistämistä ja auttaa hautomoja kehittämään esihautomopalvelujaan. Lisäksi PYK valmisteli v. 2009 yhteistyössä Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin ja Mikkelin ammattikorkeakoulun kanssa eteläsavolaisille viranomaisille ja toimijoille suunnattua Venäjän hallintoon liittyvää koulutusohjelmaa, jota aletaan toteuttaa v. 2010.

Mikkelin ammattikorkeakoulu (MAMK) on toiminut Pietarissa vuodesta 1997. Vuonna 2009 MAMK harjoitti Venäjä-yhteistyötä koulutuksen, tutkimuksen, kehittämistoiminnan sekä maksullisen palvelutoiminnan aloilla. Koulutuksen alalla tärkeimmät yhteistyömuodot olivat kaksoistutkinnot, opiskelija- ja asiantuntijavaihto, opiskelijarekrytointi ja yhteiset seminaarit. MAMKin opiskelijat voivat osallistua valinnaisiin venäjän kieltä ja kulttuuria sisältäviin *Venäjä-polku* -opintoihin (10 op; v. 2009 osallistui 40 opiskelijaa). Koulutuksen viennistä merkittäväntä oli talotekniikan ja kiinteistöhoitoon maksullinen koulutus Pietarissa. Uutena kärkeä MAMK vahvisti metsäalan Venäjä-yhteistyötään. Tähän liittyen toteutettiin Pietarissa mm. Pietarin Metsäakatemia opettajille suunnattu koulutuksen laadun ja työelämäsuhteiden kehittämiseen liittyvä täydennyskoulutusjakso sekä suomalaisille ja venäläisille opiskelijoille suunnattu intensiiviviikko teemana liiketoimintaosaaminen. Vuosina 2009 - 2010 MAMK myös toteuttaa yhdessä Saimaan ja Kymenlaakson ammattikorkeakoulujen kanssa opetusministeriön rahoittamaa hanketta, jonka tavoitteena on Kaakkois-Suomen korkeakoulu yhteis-

sön muodostaminen ja profiiliin vahvistaminen erityisesti Venäjä-osaamisen osalta. MAMKilla ja Mikkelin yliopistokeskuksella on niiden väliseen yhteistyösopimukseen perustuva yhteinen Venäjä-yhteistyöryhmä.

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti on ollut hanketoiminnan kautta mukana selvittämässä Venäjän maaseudun kehittämiseen liittyviä haasteita sekä arvioimassa sitä, millaisia toimintamalleja maaseudulle tulisi luoda asukkaiden omaehtoisen työn synnyttämiseksi ja vahvistamiseksi. Vuonna 2009 Ruralia toteutti *Russia Services* -hanketta yhteistyössä Pienyrityskeskuksen kanssa ja saattoi loppuun Lugaan alueen maaseudun kehittämiseen suunnatun *RurDEVE* -hankekokonaisuuden. Lisäksi Ruralia valmisteli Karjalan tasavaltaan ja Leningradin oblastiin suunnattua maaseutu- ja kylämatkailun kehittämishanketta mm. Petroskoin yliopiston ja Karjalan tasavallan ministeriöiden kanssa. Vuonna 2009 päättyi Suomen Akatemian rahoittama, Ruralia-instituutin ja Aleksanteri-instituutin yhdessä ulkomaisten tutkijoiden kanssa toteuttama tutkimusprojekti *Sosiaalinen kumppanuus ja paikalliset innovaatiot rakenteiltaan muuttuvalla maaseudulla*. Tutkimuskohteena oli Etelä-Savon ja Liettuan ohella maaseutupaikkakunta Nizhnyi Novgorodin alueella. Nizhnyi Novgorodin edustajat kävivät myös tutustumassa Etelä-Savon maaseutuun ja hallintojärjestelmään.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksella (MTT) on pitkäaikainen kokemus hanke- ja neuvontatyöstä maatalouden ja erityisesti yksittäisten tilojen kehittämisessä Karjalassa sekä Leningradin ja Murmanskin alueilla. Vuonna 2009 Venäjä-yhteistyö ja hankesuunnittelu keskittyivät elintarviketuotannon ympäristöongelmiin ja erityisesti Itämeren suojeluyksiköihin (mm. *Balthazar*-projekti). Myös alkutuotannon kehittämisellä ja sitä koskevan osaamisen markkinoinnilla on merkittävä osuus MTT:n Venäjä-toiminnoissa (esim. nurmiviljelyn kehittämishanke). Lisäksi vuonna 2009 toteutui 3 kk:n tutkijavaihtojakso Venäjän maataloustiedeakatemia alaiseen instituuttiin Pushkinissa. Tutkijavaihtoa, seminaareja, vierailuja ja osaamisen vientiä sekä tuotteiden ja teknologian viennin edistämistä tullaan jatkamaan myös v. 2010. Pitemmän aikavälin tavoite on kehittää yhteisiä tutkimushankkeita kaikilla MTT:n osaamisaloilla (biologia, talous, ympäristö). MTT Mikkelillä on hyvät suhteet lähialueiden yliopistoihin ja tutkimuslaitoksiin, alueviranomaisiin sekä lukuisiin suurtiloihin, ja myös MTT kokonaisuutena on kiinnostunut laajentamaan Venäjä-yhteistyötään.

Matkailualan opetus- ja tutkimuslaitoksen yhteistyö on laajentunut useaan Luoteis-Venäjällä sijaitsevaan yliopistoon. Yhteistyö on keskittynyt luonto-

matkailuopetuksen kehittämiseen, mutta myös muuta matkailuun liittyvää koulutus- ja tutkimusyhteistyötä kehitetään. Pietarissa yhteistyökumppanina on ollut St.Petersburg State Forest Academy, mutta yhteistyö on käynnistymässä myös finanssi- ja talousyliopiston (Finec) kanssa. Lisäksi Matkailualan opetus- ja tutkimuslaitos valmistele yhdessä Itä-Suomen yliopiston koulutus- ja kehittämisspalvelu Aducaten (Savonlinna) sekä Museoviraston kanssa kulttuurimatkailun tuoteistamisprojektia *Linnasta linnaan*. Hankkeen tärkein venäläinen partneri on Leningradin alueen kulttuurikomitea. Matkailualan opetus- ja tutkimuslaitoksen strategiaan merkityt tutkimuksen ja kehityksen pääteemat ovat

- matkailun ja vapaa-ajan palvelujen asiakasorientoitunut tuotekehitys;
- matkailun ja vapaa-ajan asumisen alueelliset vetovoimatekijät ja vaikutukset;
- matkailun ja vapaa-ajan yhteiskunnalliset ja kulttuuriset merkitykset sekä tulevaisuuden haasteet.

Kaikessa tutkimus- ja kehitystyössä kiinnitetään erityistä huomiota Suomen asemaan Venäjän naapurina. Yhteistyön laajentaminen syvemmälle Venäjälle on selvityksen alla. Uusia mahdollisia yhteistyöalueita, joissa matkailualan koulutuksella ja tutkimuksella on jo hyvää pohjaa, ovat mm. Komi, Arkangel ja Tver. Nämä alueet ovat osoittaneet suurta kiinnostusta konkreettisiin yhteistyöhankkeisiin matkailun opetuksen ja tutkimuksen alalla.

Itä-Suomen yliopiston soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto (Savonlinna) ja Savonlinnan normaalikoulu luovat yhteyksiä perusopetuksen opettajankoulutukseen sekä yhteistyössä koulutus- ja kehittämisspalvelu Aducaten kanssa opettajien täydennyskoulutukseen. Yhteistyön teemoina, sekä opetuksen että tutkimuksen näkökulmasta, ovat erityisesti taito- ja taideaineiden pedagogiikka ja monikulttuurisuuden opetus osana opettajankoulutusta. Yhteistyösuhteita kehitetään erityisesti Pietarin Herzenin Pedagogiseen yliopistoon. Yksi Itä-Suomen yliopiston strategian painopistealueista on *Rajat, Euroopan reuna-alueet ja Venäjä*. Tämän mukaisesti yliopistossa harjoitettava tutkimus etsii vastauksia mm. kysymyksiin, jotka liittyvät eurooppalaisten raja- ja reuna-alueiden kehitykseen, hyvinvointieroihin ja vuorovaikutukseen Venäjän kanssa.

Suomen Nuoriso-opisto tekee yhteistyötä Petroskoin pedagogisen yliopiston sekä Hatsinan talous- ja finanssi-instituutin kanssa.

Etelä-Savon ammattiopistossa (Esedu) jatketaan kansainvälisen toiminnan painottamista lähialueyhteistyöhön, mukaan lukien Venäjä. Esedu tekee Venä-

jä-yhteistyötä alueen muiden oppilaitosten kanssa ja on mukana opetushallituksen rahoittamassa Venäjä-verkostossa. Nyt Esedussa selvitetään mahdollisuutta nimetä osa-aikainen venäjän kieltä osaava ja kulttuurista tunteva henkilö, jonka vastuualueena olisi oppilaitoksen Venäjä-yhteistyö (vastavuoiset opiskelija- ja asiantuntijavaihdot, kehittämishankkeet). Etelä-Savon koulutus Oy on solminut yhteistyösopimuksen pietarilaisen monialaisen ammatillisen oppilaitoksen Russian College of Traditional Culture kanssa, sekä luonnonvara-alan koulutusta koskevan yhteistyösopimuksen Hatsinan talous- ja finanssi-instituutin (agroteollinen tiedekunta) kanssa. Tavoitteena on hyödyntää mm. puutarhakoulutuksen osaamista ja laajentaa koulutuksen oppilasohjaa.

Savonlinnan ammatti- ja aikuisopiston (SAMI) kansainvälisen toiminnan strategian yhtenä painopistealueena on Venäjä-toiminnan kehittäminen maakunnan strategian mukaisesti vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin ja palvelemaan alueen yrityksiä. Oppilaitoksen opetussuunnitelmiin on palvelun ja kulttuurin aloille kirjattu ns. Venäjä-koulun toteuttaminen tutkinnon valinnaisena osana. Venäjä-koulu sisältää venäjän kielen ja kulttuurin opintoja yhteensä 10 opintoviikkoa sekä mahdollisen työssäoppimajakson Venäjällä taikka venäjän kieltä edellyttävässä työssäoppimispaikassa. Vastavuoista opettaja- ja opiskelijavaihtoa toteutetaan vuosittain. SAMI on mukana opetushallituksen Venäjä-verkostossa, ja hanketoiminnan kautta Venäjä-toiminnan kehittämisessä yhdessä Etelä-Savon muiden oppilaitosten kanssa.

Toisen asteen ammatilliseen koulutukseen tulevien venäläisten opiskelijoiden määrä lisääntyy vuosittain sekä maahanmuuttajakoulutuksessa että perus- ja ammattitutkintokoulutuksessa. Myös työelämän tarve venäjän kieltä osaavista ja venäläisen kulttuurin tuntevista työntekijöistä kasvaa. Toisaalta haasteena on ammatillisen koulutuksen erilainen asema Suomessa ja Venäjällä: Venäjällä koulutus painottuu voimakkaasti korkeakoulutukseen, ja ammatillisen koulutuksen asema on merkittävästi heikompi kuin Suomessa. Tämä näkyy eriävinä odotuksina ja tarpeina, kun keskustellaan yhteistyön konkreettisista sisällöistä, hyödyistä ja käytettävissä olevien resurssien suuntaamisesta.

Vuonna 2009 käynnistyi **Itä-Suomen lääninhallituksen** johdolla maakunnan koulutussektorin yhteinen keskustelu koulutusasteiden välisestä yhteistyöstä sekä koulutussektorin työelämä- ja Venäjä-yhteyksien kehittämisestä. Keskusteluissa todettiin mm., että eri oppilaitosten olemassa olevia yliopisto- ja muita yhteyksiä sekä resursseja voidaan hyvin käyttää yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Maakunnan koulutussektorin edustajat tekivät marraskuussa 2009 yhteisen

tutustumis- ja kontaktimatkan Pietariin. Koulutussektorin yhteistä keskustelua vetää v. 2010 **Etelä-Savon ELY**.

Tavoitteet:

- Korkeakoulujen tarjoaman jatko- ja täydennyskoulutuksen kehittäminen Venäjälle myytäväksi tuotteiksi;
- Toisen asteen ammatillisten oppilaitosten omien Venäjä-yhteistyövalmiuksien parantaminen;
- Venäjä-osioiden sisällyttäminen ammatillisiin koulutusohjelmiin;
- Oppilaitosten ja koulutusasteiden välisen yhteistyön kehittäminen mm. olemassa olevan Venäjä-osaamisen ja kontaktien avautumiseksi laajemmalle toimijajoukolle;
- Maakunnan omien koulutusorganisaatioiden kilpailukyvyyn vahvistuminen kotimaisessa koulutus-tarjonnassa.

Toimenpiteet ja resurssit:

Oppilaitokset sisällyttävät Venäjä-yhteistyön osaksi jokapäiväistä koulutus- ja tutkimustyötään. Vakiintuneiden toimintojen rahoitus sisältyy normaalina osana oppilaitosten budjettiin eikä ole riippuvainen mahdollisesta hankerahoituksesta. Koulutusorganisaatiot arvioivat yhdessä aluekehitysviranomaisten kanssa mahdolliset kehittämisen erityiskohteet ja niihin mahdollisesti tarvittavan lisärahoituksen.

Toisen asteen ammatilliset oppilaitokset sopivat aluekehitysviranomaisten kanssa Venäjä-toimintojensa resursoinnista oppilaitosten tarpeita ja toimintojen laajuutta vastaavalla tavalla joko oppilaitoskohtaisesti tai verkostoituneesti.

3.3 Teknologia ja innovaatiot

Pietari on vahvan tieteellisen taustansa pohjalta kasvavassa maailmanlaajuisesti merkittäväksi teknologiaosaamisen ja -tutkimuksen keskittymäksi. Pietariin on viime vuosien aikana syntynyt useita teknologia-puistoja ja innovaatiokeskuksia, jotka etsivät yhteistyökumppaneikseen yrityksiä sekä yliopistoja ja korkeakouluja eri puolilta maailmaa. Monet merkittävät kansainväliset yritykset ovat sijoittaneet tuotantoon ja tutkimus- ja kehittämistoimintaansa Pietariin, ja kansainväliset huippuyliopistot hyödyntävät Venäjän markkinoita ja siellä olevaa korkeaa osaamista. Venäjän innovaatiotoiminnan kehittymistä hidastaa toistaiseksi omien pk-yritysten kehittymättömyys: Venäjällä ei ole laajalti sellaista yritystoimintaa, joka hyödyntäisi olemassa olevaa osaamista tavoitellen uusia kaupallisia menestystuotteita. Venäjällä luodaan

uusia toimintakonsepteja ja koulutetaan yritysjohtajia huomaamaan ja hyödyntämään sekä Venäjällä että muualla käytettävissä olevia mahdollisuuksia. Suomessa on hyvät mahdollisuudet viedä Venäjälle innovaatiotoimintamalleihin sekä uusien teknologioiden kehittämiseen ja hyödyntämiseen liittyvää osaamista. Meillä Etelä-Savossa tosin rakenteet asettavat rajansa yhteistyön sisällöille ja toteuttamismahdollisuuksille, ja siksi on maakunnan kannalta tärkeää koota yhteen täällä olevien organisaatioiden osaaminen. Yhteiseen osaamiseen voidaan kytkeä mukaan maakunnan ulkopuolista osaamista kulloisenkin tarpeen mukaan.

Miktech Oy:n palveluksessa toimii Pietarissa ISBEn yhteydessä teknologia-asiamies. Asiamiehen tehtävänä on syventää korkeakoulusuhteita, tunnistaa yhteisiä intressejä ja etsiä Pietarin talousalueelta maakunnan teknologia-yrityksiä kiinnostavia teknologioita, innovaatioita ja Etelä-Savoon suunnattavissa olevia teknologiapohjaisia investointihankkeita. Pietarissa Miktech toimii mm. Pietarhoviin sijoittuvan tiedepuiston toimintamallin kehittämiseksi yhteistyössä Pietarin Valtionyliopiston kanssa. Miktech myös toimeenpanee maakuntaliiton v. 2007 ja 2008 solmimia yhteistyösopimuksia ITMO-yliopiston (St.Petersburg State University of Information Technology, Mechanics and Optics) ja Pietarin Teknologiainstituutin (St.Petersburg State Institute of Technology) kanssa. ITMOn kanssa solmittuun sopimukseen perustuu venäläisten innovaatiorytysten asiantuntijoille suunnattu *GLOBTECH*-koulutusohjelma, jonka pilotin Miktech järjesti yhteistyössä PYKin ja ITMOn kanssa Mikkelissä Pietarin kaupungin rahoituksella marraskuussa 2009. Suunnitteilla on uudentyypisiä, harjoitteluun ja asiantuntijavaihtoon perustuvia myytäviä koulutustuotteita myös muiden alojen yrityksille.

Savonlinnan Innovaatiokeskus Oy ja **Savonlinnan Teknologiaapuisto Oy** ovat rakentaneet yhteistyösuh-teita Pietarin polyteknilliseen yliopistoon ja Pietarin kaupungin Resurssikeskukseen. Tavoitteena on olla mukana ja asiantuntija-apuna Pietarin innovaatiotoimintamallien kehittämisessä ja toteuttamisessa. Mainitut venäläiset osapuolet vierailivat Savonlinnassa ja Mikkelissä tammikuussa 2009. Vierailu toteutettiin yhteistyössä Miktechin kanssa. Yhteistyön tarkemmat sisällöt määritellään tapaamisesta tehtävien johtopäätösten perusteella.

Tavoitteet:

- Maakunnan teknologia- ja innovaatiotoimijoiden yhteisen osaamisen hyödyntäminen Venäjä-yhteistyössä ja osaamisen vahvistaminen strategisten kumppanuuksien avulla;
- Toimijoiden kilpailukyvyyn nostaminen osaamisen viennissä, koulutuksessa ja tuotekehityksessä;

- Maakuntaliiton ja maakunnan teknologia- ja innovaatiotoimijoiden luomien yhteyksien hyödyntäminen ja solmittujen yhteistyösopimusten konkreettinen toteuttaminen;
- Etelä-Savon osaamisen kaupallistaminen.

Toimenpiteet ja resurssit:

Maakunnan teknologia- ja innovaatiotoimijat tiivistävät yhteistyötään ja kehittävät tekemistään avauksista venäläisiä kiinnostavia, myytäviä tuotteita.

Miktech Oy:n toteuttama *Teknologia-asiamies Pietarissa* -hanke päättyy v. 2010. Aluekehitysviranomaiset ja teknologiatoimijat käynnistävät ennen hankkeen päättymistä keskustelun toiminnan jatkamisesta ja koko maakuntaa parhaiten palvelevasta toimintamallista.

Vastuu tämän osion toimenpiteiden toteuttamisesta on maakunnan teknologiatoimijoilla (Miktech, Savonlinnan Teknologiapuisto), yliopistoyksiköillä (LTY, UEF) ja Mikkelin ammattikorkeakoululla (tutkimusjohtajat).

3.4 Matkailu ja vapaa-aika

Matkailu on yksi Etelä-Savon kehittämisen painopisteistä. Venäläiset ovat jo nyt maakunnan suurin ulkomainen asiakasryhmä. Mökkivuokraus ja sen ympärille kehittyvät palvelut, risteilyt, kulttuuri, kylpylät, talvi-tuotteet ja ostokset ovat olleet tärkeimpiä syitä tulla Etelä-Savoon. Kaikki yöpymiset eivät näy maakunnan virallisissa yöpymistilastoissa, mikä tarkoittaa sitä, että alueen ja sen matkailupalveluiden on pystyttävä entistä paremmin vastaamaan venäläisten asiakkaiden tarpeisiin ja odotuksiin. Venäläisten yöpyminen omissa loma-asunnoissaan alkaneen myös pikku hiljaa näkyä yöpymistilastoissa. Etelä-Savolla on hyvät edellytykset toimia myös houkuttelevana välikohdeena matkalla muualta maailmalta Venäjälle. Myös viisumipoliittisilla ratkaisuilla on merkittävä vaikutus matkailun kasvuun.

Suomessa käyvät venäläiset kokevat suurimmiksi puutteiksi venäjänkielisen palvelun ja opastuksen puuttumisen, kauppojen lyhyet aukioloajat sekä viisumit.³ Tärkeää on siis lisätä venäjänkielisiä palveluja, markkinoida matkailutuotteita, korjata asenteita ja saada venäläiset tuntemaan itsensä tervetulleiksi meille. Etelä-Savon matkailustrategiassa todetaan mm., että palveluketjujen katkeamattomuuden turvaamiseksi vahvistetaan kohderyhmätuntemusta ja -ajattelua, mikä auttaa kohdentamaan tarjontaa, markkinointia ja

myyntiä. Keskeistä on tällöin kansainvälisten asiakkaiden kulttuurin ja kielen tuntemus, asiakkuuksien hallinta ja kulutuskäyttäytymisen muutosten ennakointi.

Savonlinnassa on kehitetty **vuodenvaihteen tapahtumatoimintaa** erityisesti venäläisiä matkailijoita ajatellen. Esim. loppiaisenä 2008 toteutettiin Olavinlinnassa ja Riihisaassa Kolmen Linnan Loppiaisen -tapahtuma. Myös Savonlinna-salissa on uuden vuoden aattona ohjelmaa, jota markkinoidaan alueen venäläisille matkailijoille. Mikkelissä toteutettiin tammiukuun 2010 alussa Mikkelin meits Russia -tapahtumakokonaisuus, jonka puitteissa tarjottiin lapsiperheille suunnattua, kielestä riippumatonta ohjelmaa mm. Mikkelin Teatterilla. Tapahtumakokonaisuudesta on tarkoitus kehittää vuosittain toteutettava tuote.

Saimaan veneilystä on tulossa merkittävä matkailumahdollisuus. Etelä-Savon, Etelä-Karjalan, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakunnat julkaisivat keväällä 2009 yhteistyössä venäläisille yksityisveneilijöille suunnatun venäjänkielisen *Saimaan veneilyoppan*. Opas ilmestyi helmikuussa osoitteessa www.veneilyssaimaa.com ja painettuna huhtikuussa. Myös ostosmatkailun voi odottaa kasvavan sitä mukaa kun tarjonta lisääntyy.

Venäjä on yksi *Etelä-Savon matkailun kansainvälistymishankkeen* painopisteistä saksankielisen Euroopan ja Etelä-Euroopan ohella. **Markkinoinnin** painotukset antavat hyvän perustan paitsi matkailutuotteiden monipuolistamiselle, myös tiettyjen kohdemaiden asiakkaiden tarpeet ja odotukset huomioon ottavalle erikoistumiselle. Matkailun kansainvälistymishanke organisoii yhteistyössä *Etelä-Savo - Saimaan maakunta tunnetuksi* -markkinointihankkeen kanssa venäläisiä tiedotusvälineiden edustajia tutustumismatkoille Etelä-Savoon. Vuoden 2010 keväällä arvioidaan kv-markkinoinnin painotukset ja toimenpiteet tuleville vuosille.

Savonlinnan seudun Matkailun ja elämystuotannon osaamiskeskus keskittyy vuonna 2010 erityisesti maakunnan **matkailuelinkeinoon sijoittaneisiin venäläisiin** ja heidän kehittämistarpeisiinsa. Tavoitteena on saada heidän liiketoimintansa tukemaan ympäröivää suomalaista elinkeinoelämää ja antamaan uusia toimintamalleja myös suomalaiselle matkailuelinkeinolle. Kärkialoina ovat palvelumuotoilu ja sähköinen liiketoiminta sekä näiden sovellukset. Lisäksi paneudutaan Venäjän sosiaalisen median hyödyntämiseen matkailumarkkinoinnissa koko maakunnan alueella. Sähköi-

³ Lähde: Tutkimus- ja analysointikeskus TAK Oy, Rajatutkimus 2008, Matkatoimistokysely 2008

sen liiketoiminnan ja palvelumuotoilun aloilla tehdään tiivistä yhteistyötä Mikkelin ammattikorkeakoulun ja Itä-Suomen yliopiston kanssa. Savonlinnan Osaamiskeskus on asiantuntijana mukana myös Savonlinnan Innovaatiokeskus Oy:n vetämässä *Invest in Savonlinna* -hankkeessa, jossa tuotetaan markkinointimateriaalia Savonlinnan matkailualueesta mm. venäläisille.

Maakunnan **matkailu-ryitykset** ovat erityisesti kuluneen vuoden aikana panostaneet venäjänkielisiin materiaaleihin sekä henkilökunnan venäjän kielen taitoon ja venäläisen tapakulttuurin tuntemukseen. Monet matkailu-ryitykset pystyvät jo omin avuin ja omia yhteyksiään käyttäen kehittämään tuotteitaan ja markkinoimaan niitä venäläisille. Kaupat saivat vuodenvaihteen venäläissesongin aikaan poikkeusluvan sunnuntai- aukioloon. Myös vähittäiskauppa- ja ravitsemusliikkeet ovat panostaneet henkilöstönsä valmiuksiin kohdata venäläinen asiakas.

Venäläisten mielenkiinto erityisesti Saimaan alueen tarjoamiin **vapaa-ajan asumisen** mahdollisuuksiin kasvoi merkittävästi muutaman lamaa edeltävän vuoden aikana, ja kiinteistökauppojen määrän odotetaan kääntyvän uudelleen kasvuun taloustilanteen parantuttua. Kasvua rajoittaa kuitenkin olemassa oleva todellinen tarjonta: vaikka maakunnassa on n. 20 000 vapaata rantatonttia, ei tarjonta ole kuin murto-osa mahdollisuuksista. Mikäli tilanne ei merkittävästi muutu, tarkoittaa kysynnän kasvu rantakiinteistöjen arvonnousua erityisesti parhailla Saimaan vesistön alueilla. Toisaalta kysyntä saattaa tarjonnan vähäisyydestä johtuen suuntautua myös tasaisemmin ja näkyä kasvuna muilla suuremmilla vesistöalueilla (esim. Puula, Kyyvesi).

Etelä-Savon, Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson maakuntien liitot julkaisivat keväällä 2009 Kaakkois-Suomi - Venäjä Naapurisuusohjelman Interreg-varoin *op-paan kiinteistön ostamisesta ja rakentamisesta Suomessa*. Opas on olemassa suomen ja venäjän kielillä ja sisältää lähinnä kaavoitusasiaa ja lainsäädäntöä. Ruralia-instituutti ja Pienyrityskeskus ovat yhdessä toteuttamansa *Russia Services* -hankkeen puitteissa julkaisseet www.russiaservices.fi -sivuston, joka tarjoaa asumiseen, vapaa-aikaan, työhön ja yrittäjyyteen liittyvää käytännönläheistä tietoa suomen ja venäjän kielillä. Sivustolla esitellään myös hankkeen järjestämää koulutusta liittyen venäläiseen tapakulttuuriin, kieleen, venäläiseen asiakkaana sekä Venäjän markkinoitiin.

Kiinteistökaupan uudet näkymät antavat aiheen pohdita uudelleen myös kaavoituksen lähtökohtia sekä sitä, voitaisiinko tehokkaammalla kaavoituksella löytää kestäviä ratkaisuja kasvavan vapaa-ajan asutuksen

tuomiin haasteisiin. Etelä-Savon kannalta on tärkeää, että tänne suuntautuvaan kysyntään voidaan vastata, mutta että samalla huolehditaan siitä, että maakunnan ainutlaatuisen järviluonnon monipuolisuus säilyy.

Etelä-Savosta ja koko Saimaan ympäristöstä on selvästi tullut Pietarin alueen matkailun ja vapaa-ajan asutuksen lähialuetta. Pietarin alueelta suuntautuu tänne pysyvä matkailijoiden ja vapaa-ajan asukkaiden virta, jonka palvelemiseen alueen perus- ja muiden palvelujen kehittämisessä tulee varautua. Tämä on hyvä perusta myös kv-markkinoinnin painotusten ja toimenpiteiden tarkistamiselle. Taustaa tälle työle antaa myös v. 2010 toteutettava rajahaastattelu, jonka kautta saadaan aineistoa venäläisten matkailijoiden tarpeista ja odotuksista Etelä-Savo ja koko Saimaan aluetta kohtaan.

Tavoitteet:

- Etelä-Savon houkuttelevuuden lisääntyminen ulkomaalaisten matkailukohteena;
- Venäjän kielen ja venäläisen tapakulttuurin tuntemuksen nouseminen matkailusektorin vahvuudeksi ja kilpailuvaltiksi;
- Joustavan Venäjällä käynnin mahdollisuuden kehittäminen muista maista kuin Venäjältä saapuville matkailijoille;
- Yhteisten suomalais-venäläisten matkailun tuote-pakettien kehittäminen (joissa kohteita sekä Suomessa että Venäjällä);
- Venäläisten vapaa-ajan asukkaiden saattaminen kuntien huomioon ottamiksi, aktiivisiksi lähipalvelujen käyttäjiä;
- Kaavoituksen kehittäminen tukemaan järviluonnon kestävää hyödyntämistä ja palveluiden saavutettavuutta;
- Suomeen sijoitetun venäläisen rahan merkityksen kasvaminen maakunnan elinkeinoelämän kehittämisessä (mm. uusien työpaikkojen luomisessa);
- 48 tunnin viisumivapaiden junamatkojen toteuttaminen askelena kohti viisumivapautta.

Toimenpiteet ja resurssit:

Veneilysatamien palveluvarustusta parannetaan, aukioloaikoja laajennetaan ja otetaan eri maista tulevat veneilijät huomioon opastuksessa ja palvelutarjonnassa.

Matkailu-ryitykset kehittävät edelleen valmiuksiaan kohdata venäläinen asiakas.

Matkailun kansainvälistymishankkeen seuraavan vaiheen (2011 ->) sisältöjä ja painotuksia arvioidaan vuoden 2010 alkupuolella. Samalla arvioidaan myös hankkeen Venäjä-konseptien toimivuutta ja tarkistetaan niitä arvioinnin tulosten perusteella.

Matkailun asiantuntijat keskustelevat venäläisten kumppanien kanssa yhteisistä matkailukoulutuksen ja -tutkimuksen sisällöistä.

Matkailun asiantuntijat toteuttavat venäläis-suomalaisia työpajoja (teemoilla sosiaalinen media myynti- ja markkinointikanavana, tuotekehitys ja tuoteistaminen), kohdevierailuja, verkostotapaamisia ja selvityksiä.

Maakuntaliitto ottaa viisumivapaiden junamatkojen edistämisen edunvalvonta-asiakseen.

3.5 Kulttuuri ja liikunta

Etelä-Savossa on osaavien toimijoiden ansiosta pystytty menestyksekkäällä tavalla näkemään mahdollisuudet, joita monipuolinen ja korkeatasoinen taide ja kulttuuri Venäjällä tarjoaa. Maakunnan suurimmissa kulttuuritapahtumissa on vahva Venäjä-yhteys: Mikkelin musiikkijuhlat perustuvat yhteistyöhön Mariinski-teatterin ja Valeri Gergijevin kanssa, Savcor Ballet rakentuu tunnettujen venäläisten balettitalojen kanssa tehtävälle yhteistyölle. Savonlinnan balettijuhlissa on keskeinen asema Petroskoissa toimivalla Karjalan tasavallan musiikkiteatterilla, Savonlinnan oopperajuhlilla nähdään usein venäläisiä vierailuvia tähtiä. Pieksämäen kaupungin ja moskovalaisen Novaja Operan välinen yhteistyö on tiivistymässä ja laajentumassa. Taidekeskus Salmela on solminut hyvät yhteydet Pietarin taideakatemiaan ja tuo koulun kasvattien töitä kesäisin näytteille Mäntyharjulle. Myös Viipuriin avautuva taiteilijaresidenssi sekä yhteydet Eremitaasin Viipuriin avattuun filiaaliin lupaavat mielenkiintoisia näkymiä. Kuvataiteen ja taidekasvatuksen yhteistyötä tekee myös Mikkelin Hauki vuoren Saksala ArtRadius toteuttamalla näyttelyvaihtoa Pietarin Pedagogisen akatemian kanssa.

Suomen ja Venäjän yhteisestä kulttuurihistoriasta löytyy paljon aiheita yhteisiin tarinoin, mikä antaa aineksia myös matkailutuotteiden kehittämiseen. Esimerkiksi Olavinlinna lukeutuu kiistatta maakunnan arvokkaimpien kulttuurihistoriallisten kohteiden joukkoon ja on paljon muutakin kuin oopperajuhlat. Niinpä Olavinlinnan uudesta venäjänkielisestä esittelyaineistosta on tehty enemmän kuin vain käännös sisällyttämällä siihen yhteyksiä Venäjään ja kuvauksia venäläisten henkilöiden yhteyksistä Olavinlinnaan. Yhteisiä Suomelle ja Venäjälle ovat myös mm. Mannerheim, kenraali Suvorov ja kenraalikuvernööri Y.M.Sprengtporten.

Mikkelin ammattikorkeakoulu kartoitti keväällä 2009 maakunnan pienempien kulttuuritoimijoiden kiinnostusta ja mahdollisuuksia Venäjä-yhteistyöhön. Kartoituksen perusteella voi todeta, että kiinnostusta

on. Mahdollisuudet ovat paremmat jos toimitaan yhteistyössä. Kulttuuritoimijat tarvitsevat Venäjä-operaatioissaan konkreettista apua, jota on myös saatavilla. MAMKilla itsellään on Pietarin kulttuuriohjelmien instituutin kanssa vireillä kulttuurimanagerointiin liittyvä verkostohanke, jonka puitteissa on tarkoitus organisoida mm. opettaja- ja oppilasvaihtoa (esim. työelämäjaksojen osalta) sekä pilotoida kansainvälistä International Event Management -opintojaksoa.

Suomi-Venäjä-Seura (SVS) edistää venäläisen kulttuurin tuntemuksen lisääntymistä kansalaistasolla. Seuran paikallisosastot toteuttavat jatkuvasti erilaisia venäläiseen kulttuuriin liittyviä tapahtumia: runo- ja lauluiltoja, ruokakursseja, pienimuotoisia taidenäyttelyitä. SVS myös tuo Venäjältä esiintyviä tanssi- ja lauluryhmiä, jotka edustavat sekä perinteistä että nykyaikaista linjaa.

Etelä-Savon Liikunnan (ESLi) tuloksellinen lähi-alueyhteistyö Venäjän ja erityisesti Pietarin kanssa on tehnyt Etelä-Savosta koko Suomen Venäjä-osaamisen keskuksen urheilun ja liikunnan toimialalla. Tärkein painopiste on lasten ja nuorten sekä terveysliikunnan edistämässä. 17 – 19 -vuotiaille nuorille suunnatusta yleisurheilun Itä-Suomi – Pietari -yleisurheilumaaottelusta on tullut jo vuotuinen perinne. ESLi tekee yhteistyötä Pietarin kanssa myös huippu-urheilun puolella, esimerkiksi pietarilaiset yleisurheilun olympiavalmenttavat leireilevät Tanhuvaaran urheiluopistolla kaksi kertaa vuodessa. Etelä-Savossa toteutuu vuosittain 30 erilaista urheilun ja liikunnan yhteistapahtumaa. ESLin yhteistyö Pietarin alueen kanssa toimii tällä hetkellä UM:n lähialuerahoituksella.

Maakuntaliitto on syksyllä 2009 laatinut maakunnan **kulttuurin toimenpideohjelman 2010 - 2015** ot-sikolla *Kasva ja kasvata kulttuuriin*. Siinä kulttuuria lähestytään kahdesta näkökulmasta: syynä tulla maakuntaan ja syynä pysyä maakunnassa. Toimenpideohjelmassa on sovittu yhteisistä linjauksista, joiden mukaan kulttuuritoimijat kulkevat samaan suuntaan ja konkretisoivat syytä tulla maakuntaan ja syytä pysyä maakunnassa käytännön teoiksi. Urheilulle ja liikunnalle tullaan luomaan oma toimenpideohjelmansa.

Savonlinnan Innovaatiokeskuksen Kulttuurimatka-lukäytävä Karelia -hanke toteutti vuonna 2009 menestyksekkäitä kulttuuriyhteistyöprojekteja Karjalan tasavallan kulttuuri ja yhteiskuntasuhteiden ministeriön kanssa. Hanke oli OPM:n rahoittama lähialueyhteistyöhanke. Hankkeen tuloksina toteutuivat maakunnassamme v. 2009 mm. Savonlinnan Balettijuhlat sekä SVS:n kanssa yhteistyössä tehty Karjalan Filharmonian konserttikiertue. Savonlinnalainen Opera Nova vieraili ensimmäisenä ulkomaalaisena oopperana

Karjalan tasavallan uudessa Musiikkiteatterissa. Inno-vaatiokeskus verkottui seudun paikallisten venäläisten yrittäjien kanssa, rekrytoi Venäjä-osaajan ja rakensi yhteistyösuhteita toimintasuunnitelmansa mukaisesti Pietarin suuntaan. Jatkohanke odottaa rahoituspää- töstä vuosille 2010 ja 2011.

Tavoitteet:

- Kulttuurin kehittäminen siten, että sen avulla saadaan aikaan positiivinen muutos maakunnan imagoon ja nykyiseen väestö- ja talouskehitykseen;
- Kulttuurialojen, taideorganisaatioiden ja instituutioiden verkottuminen sekä toisiinsa että yhteiskunnan muihin aloihin;
- Kulttuuri- ja taiteilijavaihdon sekä harjoittelumahdollisuuksien kehittäminen;
- Matkailu- ja kulttuuriasioista vastaavien Suomen ja Venäjän viranomaisten välisen yhteistyön kehittäminen;
- Nykyisten kulttuuritapahtumien vahvistaminen ja uusien synnyttäminen;
- Venäläisten löytäminen tapahtumien asiakkaiksi;
- Urheilu- ja liikuntamatkailun kehittäminen;
- Yhteistyön kehittäminen Etelä-Savon ja Pietarin massaurheilutapahtumien kanssa;
- Urheilu- ja liikuntayhteistyön laajentaminen Karjalan tasavaltaan.

Toimenpiteet ja resurssit:

Matkailutoimijat kehittävät yhteistyössä aluekehitys- viranomaisten kanssa Suomeen ja Venäjään ja tunnettuihin yhteisiin henkilöihin liittyviä kulttuurihistoriallisia tarinoita, jotka ovat kaupallistettavissa.

Maakunnan kulttuuritoimijat luovat yhteydet Suomen Pietarin Instituuttiin.

Pieksämäen kaupunki kehittää yhteistyötään Novaja Operan kanssa ja tutkii samalla muiden alojen yhteistyömahdollisuuksia Moskovan ja Pietarin kanssa.

Maakunnan kulttuurielämää kehitetään *Kulttuurin toimenpideohjelman 2010 - 2015* puitteissa ja sen linjausten mukaisesti.

Aluekehitysviranomaiset tukevat ESLin liikunta-alan Venäjä-yhteistyön jatkumista.

3.6 Liikenneyhteydet

Maantiet ja rautatiet ovat Etelä-Savon ja Venäjän välisen liikenteen pääyhteydet. Tieliikenteen vilkkaimmat kansainväliset rajanylityspaikat ovat Nuijamaa ja Imatra. Niiralan kansainvälisen raja-aseman kautta Etelä-

Savoon suuntautuu vain muutamia matkoja vuorokaudessa, lähinnä Savonlinnan seudulle. Parikkalan tilapäinen rajanylityspaikka on avattu liikenteelle 1997. Saapuva liikenne on ollut raakapuun tuontia ja lähtevä tyhjen kuorma-autojen paluuajaja. Vuonna 2007 siihen saakka tasaisesti kasvanut liikenne kääntyi selvään laskuun. Henkilöliikenteen salliminen Parikkalan kautta ei toistaiseksi ole edennyt venäläisen osapuolen rajaliikennesopimuksen tiukan tulkinnan vuoksi.

Rajanylittävä henkilöliikenne kulkee rautateitse Vaalimaan kautta; Imatran kautta kulkee rajan yli rautateitse vain tavaraliikennettä. Junamatka Mikkelistä Pietariin Kouvolassa vaihtaan kestää nykyisellään 5,5 tuntia. Nopea junayhteys Helsingin ja Pietarin välillä saadaan käyttöön ratatöiden valmistuttua ja uuden junakaluston käyttöönoton jälkeen joulukuussa 2010. Tämän jälkeen matka Mikkelistä Pietariin kestää n. 3 tuntia, ja päivittäisten edestakaisten vuorojen määrän on tarkoitus kasvaa kahdesta neljään. Pietariin matkustettaessa kiinnostus nopeaa rautatieyhteyttä kohtaan kasvaa oletettavasti lentoyhteyden kiinnostavuuden ohi.

Suomen ja Venäjän välinen lentoliikennesopimus mahdollistaa suorat reittilennot Helsingistä tai muualta Suomesta Venäjälle. Itä-Suomesta suurin kiinnostus reittilentojen järjestämiseen on ollut Lappeenrannalla. Lennot Lappeenrannasta Pietariin palvelisivat Etelä-Savoa paremmin kuin lennot Helsingistä Pietariin. Yhtenä Venäjälle suuntautuvia lentoja palvelevana vaihtoehtona ovat Kuopio-Riika lennot. Riikasta on tarjolla monipuoliset yhteydet eri puolille Venäjää, mm. Moskovaan.

Saimaan kanavan vuokrasopimus on uusittu 50 vuodeksi.

Tavoitteet:

- Rajanylityspaikat:
 - o Kaikkien nykyisten kansainvälisten rajanylityspaikkojen aseman säilyttäminen ja niiden infrastruktuurin ja läpäisykyvyn parantaminen;
 - o Parikkalan rajanylityspaikan statuksen nostaminen kansainväliseksi.
- Rautatieyhteydet:
 - o Toimivien syöttöyhteyksien varmistaminen Savon radalta Kouvolaan nopeaan Helsinki-Pietari junaan;
 - o Imatrankosken avaaminen kansainväliselle rai- deliikenteelle.
- Maantieyhteydet:
 - o Kantatien 62 parantaminen;
 - o Valtatie 13:n liikenneturvallisuuden ja sujuvuuden parantaminen.

Toimenpiteet ja resurssit:

Parikkalan rajanylityspaikkaa kehitetään kahdenvälisen maantieliikenteen mahdollistavana rajanylityspaikkana tukemaan Laatokan länsipuolisten alueiden luonto- ja kulttuurimatkailua sekä elinkeinoelämän yhteyksiä. Seuraavassa vaiheessa Parikkala nostetaan maantieliikenteen kansainväliseksi rajanylityspaikaksi.

Huolehditaan yhdysliikennevuorojen yhteensovittamisesta Helsinki – Pietari – radan vuoroihin.

Alueen kunnat ja maakuntien liitot osallistuvat valtatie 13:n parantamissuunnitelman laatimiskustannuksiin. Parantamistoimet toteuttaa Kaakkois-Suomen ELY:n liikenteen ja infrastruktuurin vastuualue määrärahojensa puitteissa.

Kantatielle 62 on lähivuosina suunniteltu tien levenyttämistä sen kapeimmalla jaksolla Puumalan ja Ruokolahden välillä.

3.7 Maahanmuuttajat

Etelä-Savon ja Venäjän välinen yhteistyö työvoiman maahanmuuttoasioissa edistää positiivista dynamiikkaa ja avautumista paitsi eri kulttuurien välillä, myös elinkeinoelämässä. Osaltaan yhteistyö myös helpottaa työvoiman saatavuutta ja käsillä olevia demografisia ongelmia. Työperäistä maahanmuuttoa ja maahanmuuttajien kotoutumista kuntiin edistetään Etelä-Savossa ESR-hankekaudella 2007 – 2013 kahden hankekokonaisuuden avulla.

Etelä-Savon ELY-keskuksen johdolla on käynnissä Itä-Suomen neljä maakuntaa (Etelä-Savo, Kainuu, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo) kattava makrohanke *14 Itä-Suomi aktiivisen maahanmuuttopolitiikan pilotti-alueeksi*. Hanke edistää ja osin itse toteuttaa innovatiivisia koulutus- ja kehittämishankkeita erityisesti niillä aloilla, joilla on lähitulevaisuudessa odotettavissa vaikeuksia saada osaavaa työvoimaa. Tällaisia aloja ovat esim. terveydenhuolto, kuljetus- ja logistiikka sekä matkailu. Hankkeen kohderyhmään kuuluvat myös jo maassa olevat maahanmuuttajat, joiden osaaminen pyritään Itä-Suomen laajuisen yhteistyön avulla saamaan suomalaisten työmarkkinoiden käyttöön. Lisäksi hanke edistää isäntäorganisaatioidensa ja ulkopuolisten rahoittajien tukemia kehittämishankkeita, joissa suomen kieltä ja kulttuuria opetetaan jo lähtömaissa. M14-hanke on luonut Työlinjalle venäjänkielisen contact center -palvelukokonaisuuden, joka sisältää venäjänkielisen palvelupuhelimen ja sähköpostipalvelun sekä Työlinjan venäjänkielisen sivuston osoitteessa www.trud.fi.

Etelä-Savon ammattiopisto toteuttaa koko Etelä-Savon kattavaa *Pointti - Maahanmuuttajat työvoimaksi Etelä-Savossa* -hanketta. Se edistää maahan jo muutaneiden työllistymistä, ammatillista koulutusta ja kotoutumista ja kehittää ohjaus- ja neuvontapalveluja. Hanke on perustanut Mikkeliin ja Savonlinnaan maahanmuuttajien matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelupisteet, jotka toimivat hankerahoituksella vuoden 2010 loppuun saakka. Ohjaus- ja neuvontapalveluille on selkeää kysyntää: ensimmäisen vuoden aikana niissä on asioinut noin 500 eri maahanmuuttajaa, joista venäläisten osuus on noin 60 %. Hanke on tehnyt Tervetuloa Mikkeliin ja Savonlinnaan -oppaat, jotka julkaistaan myös venäjäksi. Oppaat tukevat maahanmuuttajien kotoutumista maakuntaan. Hanke on liittänyt Etelä-Savon valtakunnalliseen www.infopankki.fi -sivustoon, joka palvelee myös venäjän kielellä sekä maassa jo asuvia että tänne muuttoa suunnittelevia.

Edellä mainittujen hankkeiden lisäksi PYKin ja Ruralia-instituutin yhdessä toteuttama *Russia Services* -hanke on mm. laatinut ulkomaalaistaustaisille kausi- ja muille työntekijöille suunnatun *Työelämän pelisäännöt* sekä siihen pohjautuvan *Työelämäsertifikaatin*. PYK valmistelee maahanmuuttajien yrittäjyyskoulutushanketta.

Vuoden 2010 alusta Itä-Suomen maahanmuuttoasioita hoidetaan laajennetulla toimialueella, joka kattaa Pohjois-Savon, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan ELY-keskukset. Pääkoordinaatiovastuussa on Pohjois-Savon ELY-keskus Kuopiossa.

Tavoitteet:

- Maakunnassa asuvien maahanmuuttajien osaamisen hyödyntäminen;
- Ulkomaisen työvoiman haku- ja valintaprosessien sujuvuuden ja luotettavuuden kehittäminen;
- Suomen työvoimakoulutuksen aloittamisen mahdollistaminen tarvittaessa jo lähtömaassa;
- Työvoiman maahanmuuton organisoiminen ensisijaisesti julkisia kanavia pitkin;
- Työlupaprosessin nopeuttaminen 2 – 3 viikkoon;
- Suomen ja Venäjän yhteisen työvoiman tarpeen ennakointimekanismin luominen.

Toimenpiteet ja resurssit:

Viranomaiset ja toimijat tukevat maahanmuuttajahankkeita kotoutumista edistävien käytäntöjen – mm. ohjaus- ja neuvontapalveluiden sekä www.infopankki.fi -verkkopalvelun – juurruttamisessa maakuntaan.

Maahanmuuttajahankkeet ja viranomaiset auttavat kuntia kehittämään työmuuttajien ja heidän per-

heidensä vastaanottamista ja kotoutumista kuntien asukkaiksi.

Viranomaiset vaikuttavat Suomen ja Venäjän keskuhallintojen lupaviranomaisiin työperusteisen maahanmuuton helpottamiseksi ja käytännön toimintojen nopeuttamiseksi.

3.8 Venäjän kieli- ja kulttuuriosaaminen

Suomalaisten kiinnostus venäjän opiskelua kohtaan romahti Suomen liittyttyä Euroopan Unioniin. Kielen ja kulttuurin tuntijat ovat näin ollen vähentyneet, mutta Venäjä-yhteistyö puolestaan lisääntynyt ja laajentunut koskemaan aiempaa useampia toimialoja. Tämä johtuu osin juuri EU-jäsenyydestä ja sen myötä alkaneista raja-alueyhteistyöohjelmista.

Sekä julkisella että yksityisellä sektorilla tunnustetaan tänään Venäjä-tietämyksen ja venäjän osaamisen ohuus, samaan aikaan kun Suomea pidetään Euroopassa johtavana Venäjän tuntijana. Erityisesti Itä-Suomessa Venäjän merkitys yhteistyökumppanina kasvaa, nykyiset kielen ja kulttuurin tuntijat ikääntyvät, heille tarvitaan seuraajia, ja osaajia tarvitaan määrällisestikin nykyistä enemmän.

Tämän hetken arvion mukaan vain joka 50. suomalainen osaa venäjää, mukaan luettuna Suomessa asuvat venäläiset. Perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla ja kaikilla oppimäärillä opiskeltiin eri kieliä v. 2006 seuraavasti: saksa 35 776 oppilasta, ranskaa 17 296 opp., venäjää vieraana kielenä 2 722 ja venäjää äidinkielenä n. 3 000 oppilasta. Ylioppilaskokeissa venäjän kirjoittaneiden määrä on 1980-luvun alkupuolen reilusta 2 000:sta pudonnut muutama sataan. Näistäkin lähes puolet on maahanmuuttajavenäläisiä, jotka kirjoittavat venäjän äidinkielenään.⁴

Tutkimus- ja analysointikeskus TAK Oy:n v. 2008 tekemän tutkimuksen mukaan joka kuudennessa kaakkois- ja itäsuomalaisessa työpaikassa on venäjän kieltä osaavia työntekijöitä, mutta tarvetta on selvästi enemmän. Erityisen suuri tarve venäjän kieltä osaavista on kaupan alalla, joskin yritykset palkkaavat myös venäjän taitoisia siistijöitä, asentajia, autonkuljettajia ja huoltomiehiä. 70 % kaakkois- ja itäsuomalaisista työnantajista on sitä mieltä, että venäläiset haluavat asioida suomalaisten kanssa omalla äidinkielellään ja

ettei venäjän kieltä osaavia ole Suomessa riittävästi. Työnantajat pitävätkin venäjää englannin jälkeen suomalaisille tärkeimpänä kielenä. Lisäksi 80 % työnantajista uskoi ainakin vielä v. 2008, että yhteistyö- ja kaupankäynti Suomen ja Venäjän välillä tulee merkittävästi lisääntymään lähivuosien aikana.⁵

Savonlinnan, Mikkeli ja Pieksämäen kaupungit käynnistivät maakuntaliiton rahoituksella syksyllä 2008 *Venäjän kielen opiskelun kehittäminen Etelä-Savossa* -hankkeen (tot.aika 1.8.2008 - 31.7.2010, kokonaiskustannukset 86 250 €). Hankkeen tuella voidaan käynnistää peruskoulun yläluokilla aalkavia venäjän ryhmiä kaupunkikohtaista oppilasmäärävaatimusta pienempinä ja tukea kaupunkoja opetuksen järjestämisestä aiheutuissa kustannuksissa. Hankkeen puitteissa on myös kampanjoitu venäjän osaamisen tärkeyden puolesta. Hanke on selvästi vaikuttanut venäjän lukijoiden määriin, ks. Liite 3.

Maakuntaliitto on pyrkinyt laajentamaan Venäjä-tietoutta maakunnassa mm. toteuttamalla yhteistyössä Mikkelin yliopistokeskuksen, Etelä-Savon kaupakamarin ja Suomi-Venäjä-Seuran Mikkelin osaston kanssa Venäjään liittyvää yleisöluentojen sarjaa syksystä 2008. Syksystä 2009 on Venäjä-aiheisia luentoja järjestetty myös Savonlinnassa yhteistyössä Mikkelin ammattikorkeakoulun, Joensuun yliopiston ja SVS:n Savonlinnan osaston kanssa.

Helmikuussa 2009 maakuntaliitto ja Mikkelin ammattikorkeakoulu järjestivät Venäjän hallintoseminaarin suunnattuna maakunnan Venäjä-yhteistyötä tekeville tahoille. Pienyrityskeskus, Ruralia-instituutti ja Mikkelin ammattikorkeakoulu käynnistivät tammikuussa 2010 laajemman Venäjän hallintoon liittyvän koulutusohjelman, joka on suunnattu maakunnan Venäjätoimijoille ja jonka rahoittaa maakuntaliitto ESR-ohjelmasta.

Tavoitteet:

- Vähintään nykyisten määrien ylläpitäminen venäjän opiskelussa eri opintoasteilla;
- Peruskoulussa venäjän opiskelun aloittaneiden oppilaiden kiinnostuksen ylläpitäminen venäjän opiskelua kohtaan toiselle asteelle siirryttäessä;
- Venäjän opiskelun jatkamismahdollisuuksien varmistaminen toiselle asteelle siirryttäessä;
- Nk. Tohmajärven aloitteen tekeminen yhteisenä itäsuomalaisena aloitteena;

⁴ Lähteet: Opetushallitus ja Tilastokeskus

⁵ Tutkimus- ja analysointikeskus TAK Oy, Työnantajakysely 2008, Itä-Suomi

- Venäjä-yhteistyötä tekevien organisaatioiden kielij- ja kulttuuriosaamisen vahvistaminen;
- Asenteiden parantaminen venäjän kieltä ja venäläisyyttä kohtaan.

Toimenpiteet ja resurssit:

Maakuntaliitto ja kaupungit arvioivat perus- ja toisella asteella annettavan venäjän opetuksen tuen tarpeen nykyisen hankkeen päätyttyä.

Toisen asteen oppilaitokset sopivat aluehallintoviranomaisten kanssa toimenpiteistä venäjän kielen opiskelumahdollisuuksien varmistamiseksi toisella asteella.

Itä-Suomen neuvottelukunta ottaa nk. Tohmajärven aloitteen edunvalvonta-asiakseen. Tohmajärven aloitteella tarkoitetaan esitystä siitä, että itäsuomalaisten koulujen oppilaat voisivat valita yläkoulun 7. luokalla alkavaksi kieleksi joko ruotsin tai venäjän.

Jatketaan Venäjä-tietouden levittämistä eri tavoin, esim. koulutustilaisuuksin ja tiedottamalla onnistuneista Venäjä-operaatioista mm. medialle.

4. Maakuntaliiton rooli Venäjä-yhteistyössä

Etelä-Savon maakuntaliitto on aluekehitysviranomainen, joka vastaa myös alueen kansainvälisten yhteyksien ylläpitämisestä ja edistämisestä. Maakuntaliitto on omassa toiminnassaan valinnut kaksi kohdetta, jossa se on fyysisesti läsnä: Bryssel ja Pietari. Maakuntaliitolla on hyvät suhteet Pietarin ja Leningradin oblastin keskeisiin viranomaisiin sekä muutamiin yliopistoihin ja muihin organisaatioihin, minkä lisäksi maakuntaliitto on aktiivisesti tukenut ISBE Oy:n toimintaa Pietarissa.

Kun Venäjän merkitys kasvaa ja Venäjä-yhteistyö syvenee ja laajenee koskemaan yhä useampia toimialoja ja organisaatioita maakunnassa, on maakuntaliitonkin arvioitava omat tehtävänsä ja roolinsa sekä resurssinsa suhteessa Venäjä-yhteistyöhön ja sen kehittämiseen.

Maakuntaliiton tehtävä on

- Toimia rahoittajaviranomaisena;
- Tukea ja edistää alueensa toimijoiden kilpailukykyä Venäjällä mm. toimimalla aktiivisesti maakunnan toimijoiden Venäjä-tietämyksen parantamiseksi;

- Sopia yhdessä keskeisten toimijoiden ja viranomaisten kanssa yhteistyön vastuualueista sekä keskinäisestä työnjaosta;
- Vastata suhteiden ylläpitämisestä Venäjän puoleisen yhteistyöalueen aluehallintoihin ja muihin maakunnan kannalta tärkeisiin tahoihin;
- Osallistua strategisia edunvalvonta-asioita kuten viisumivapauden edistämistä, venäjän kielen asemaa ja liikenneyhteyksien kehittämistä koskeviin keskusteluihin;
- Vastata maakunnan Venäjä-toimintasuunnitelman toteutumisesta ja päivittämisestä;
- Toimia maakunnan Venäjä-toimijoiden koollekutsujana;
- Antaa sidosryhmille lyhyt katsaus Venäjä-toimintasuunnitelman toteutumisesta ja päivittämisestä kerran vuodessa.

5. ELYn rooli Venäjä-yhteistyössä

Kansainvälinen toiminta ja lähialueyhteistyö sisältyvät sekä maakuntaliiton että ELY-keskuksen vastuisiin, ja niiden on sovittava keskinäisestä yhteistyöstään näillä aloilla. Vuoden 2010 alkupuolella, kun ELY on nimitänyt vastuuhenkilönsä, käydään keskustelu siitä, mi-

tä lähialueyhteistyöllä ja kansainvälisellä toiminnalla näiden virastojen kohdalla tarkoitetaan ja sovitaan vastuista, työnjaosta, yhteisistä toimenpiteistä ja panostuksista.

6. Yhteiset toimenpiteet ja resurssit

Toimijat pohtivat omalta osaltaan Venäjä-yhteistyön merkitystä tulevaan kehitykseensä ja arvioivat kehittämistarpeensa, tarvittavat toimenpiteet sekä niiden edellyttämät resurssit.

Resursoinnin osalta tavoitteena on suurempi pysyvyys. Venäjä-osaaminen ei Venäjä-yhteistyötä tekevissä organisaatioissa voi rakentua ainoastaan hankerahoituksen varaan. Organisaatioiden oma panostaminen omaan Venäjä-osaamiseensa on paitsi ainoa tapa taata osaamisen jatkuvuus ja kehittyminen, myös uskottavuuskysymys.

Aluekehitysviranomaiset ja toimijat arvioivat yhdessä mahdollisia kriittisiä kehittämiskohteita, joihin on maakunnan yhteisen edun nimissä suunnattava maakunnan yhteisiä resursseja.

Projekteihin käytettävien rahoitus- ja muiden tukinstrumenttien kirjoa laajennetaan. Mahdollisia tukinstrumentteja ovat esim. Kaakkois-Suomi – Venäjä ENPI CBC -ohjelma, Itä-Suomen EAKR- ja ESR-ohjelmat, maakunnan kehittämisraha, ulkoasiainministeriön lähialueyhteistyöohjelma, sektoriministeriöiden ohjelmat, Pohjoismaiden ministerineuvosto, ELY-keskuksen ja Finnveran tukimahdollisuudet, Luoteis-Venäjä Rahasto Oy jne. Toimijat selvittävät kussakin tapauksessa tarkoituksenmukaisimman instrumentin.

ETELÄ-SAVON VENÄJÄ-TILASTOJA

Etelä-Savon Venäjän vienti

	Viennin arvo (milj. euroa)	Yritysten lkm
2007	61	
2008	74,06	117
2009 (tammi-kesäkuu)	14,06	89

Lähde: Tullilaitos

Etelä-Savon Venäjän tuonnin arvo oli 12 milj. euroa v. 2007. Maakuntaliitto ei toistaiseksi seuraa tuontitilastoja.

Etelä-Savoon saapuneet venäläiset matkailijat

	Saapuneiden lkm	% saapuneista ulkomaalaisista
Tammi-marraskuu 2007	13 257	33
Tammi-marraskuu 2008 *	18 388	42
Tammi-marraskuu 2009 *	19 877	47

* = ennakkotieto

Lähde: Tilastokeskus

Venäläisten yöpymiset Etelä-Savossa

	Yöpymisten lkm	% ulkomaalaisten yöpymisistä
Tammi-marraskuu 2007	30 821	33
Tammi-marraskuu 2008 *	39 963	40
Tammi-marraskuu 2009 *	46 024	45

* = ennakkotieto

Lähde: Tilastokeskus

Venäläisten tontti- ja lomakiinteistökaupat Etelä-Savossa ja naapurimaakunnissa

	2007	2009 (tammi-kesäkuu)
Etelä-Savo, kpl	300	71
Etelä-Savo, milj. euroa	33	9,4
Etelä-Karjala, kpl		72
Etelä-Karjala, milj. euroa		5,2
Pohjois-Savo, kpl		10
Pohjois-Savo, milj. euroa		0,488
Pohjois-Karjala, kpl		9
Pohjois-Karjala, milj. euroa		0,273

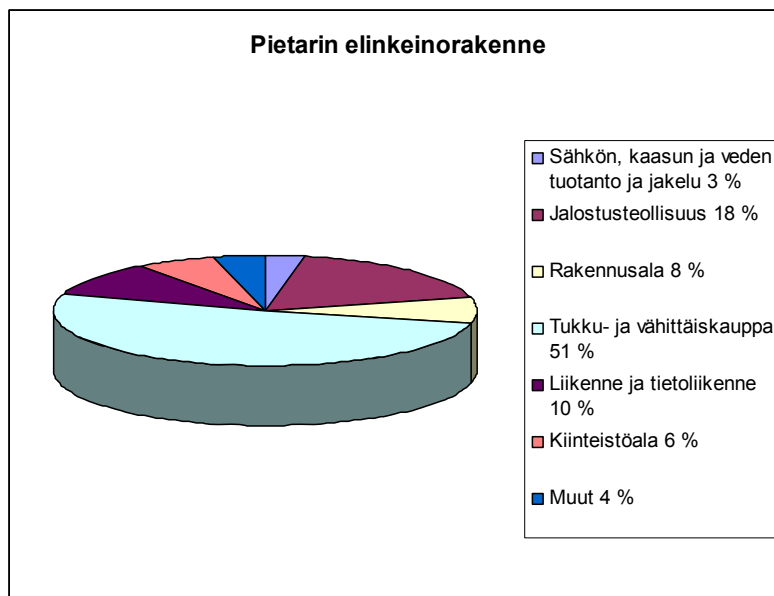
Lähde: Maanmittauslaitos

Venäjää äidinkielenään puhuvat Etelä-Savossa

Vuosi	Lkm
2007	1040
2008	1170

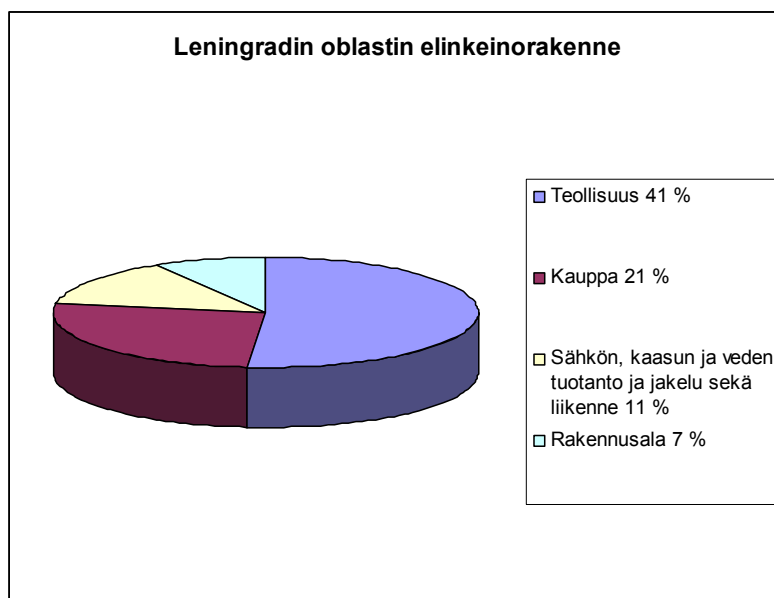
Lähde: Tilastokeskus

VENÄJÄN PUOLEISEN YHTEISTYÖALUEEN TALOUTTA KUVAAVIA LUKUJA

Pietarin teollisuus on pitkälti elintarvikkeiden ja metallin jalostusta sekä elektroniikka-, auto- ja Koneteollisuutta.

Lähde: <http://gov.spb.ru>

Oblastin tärkeimpiä tuotantoaloja ovat elintarvikkeet, polttoaine-, kemian- ja petrokemianteollisuus, metsä-, puunjalostusteollisuus-, selluloosa- ja paperiteollisuus sekä tekniikka. Alueen pinta-alasta on yli 50 % metsää, ja se onkin yksi Luoteis-Venäjän johtavista raakapuun tuottaja-, puunjalostus- ja viejäalueista.

Lähde: <http://lenobl.ru>

Pietarin pk-sektorin rakenne (tilanne 1.7.2009)

	kpl	%
Yrittäjäksi ilmoittautuneita	81 000	29,2
Pienyrityksiä	196 000	70,8
Yhteensä	277 000	100

Pienten yritysten määrä on Pietarissa kasvanut vuoden 2009 aikana 10%. Kasvun arvellaan johtuvan siitä, että isoista yrityksistä huonon taloustilanteen takia irtisanotut työntekijät työllistävät itsensä perustamalla omia yrityksiä.

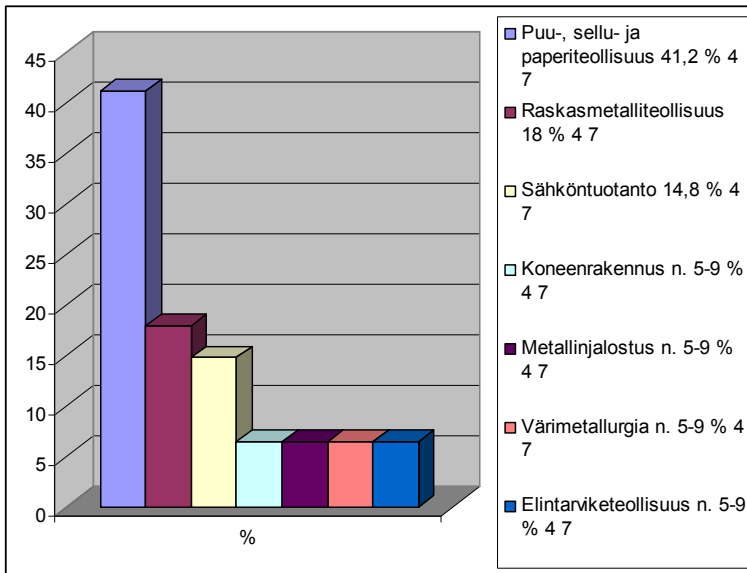
Lähde: <http://gov.spb.ru>

Leningradin oblastin pk-sektorin rakenne (Tilanne 1.1.2009)

	kpl	%
Keskisuuria yrityksiä	222	0,4
Pienyrityksiä	2 400	5,0
Mikroyrityksiä	11 700	24,3
Yksityisyrittäjiä	33 900	70,3
Yhteensä	48 222	100

Lähde: <http://lenobl.ru>

Karjalan tasavallan teollisuuden rakenne

Karjalan tasavallan metsävarat käsittävät 965,9 milj. m³, josta kolmannes on havupuuta. Vuosittain saa korjata 9 milj. m³. Karjalan tärkeimmät teollisuuskeskukset ovat Petroskoi, Kontupohja, Segezha, Kostamus ja Pitkäranta.

Lähde: <http://www.gov.karelia.ru/>

VENÄJÄN KIELEN OPISKELIJAMÄÄRIÄ KUVAAVIA TILASTOJA

Venäjää ensimmäisenä vieraana kielenään (A1-kielenä) opiskelevien lukumäärä ja prosenttiosuus 3-luokkalaisista:

vuosi	3. luokalla A1-venäjää opiskelleita	osuus kaikista 3-luokkalaisista (%)
1994	102	0,2
1996	157	0,3
1998	152	0,2
2000	103	0,2
2002	97	0,1
2003	85	0,1
2004	96	0,2
2005	105	0,2
2006	96	0,2
2007	95	0,2
2008	101	0,2

Lähde: Opetushallitus

Venäjää vapaaehtoisena kielenään (A2-kielenä) opiskelevien lukumäärä ja prosenttiosuus 5-luokkalaisista:

vuosi	5. luokalla A2-venäjää opiskelleita	osuus kaikista 5-luokkalaisista (%)
1994	39	0,1
1996	133	0,2
1998	289	0,5
2000	256	0,4
2002	178	0,3
2003	225	0,3
2004	152	0,2
2005	201	0,3
2006	161	0,3
2007	147	0,2
2008	151	0,3

Lähde: Opetushallitus

Molemmista edellä olevista tilastoista käy ilmi 1990-luvun lopulla loivasti nouseva ja myöhemmin laskeva trendi. Osasyynä nousuun lienee alussa ollut vapaaehtoisena pitkän kielen (A2) lisääminen perusopetuksen kielten oppimääriin v. 1994 sekä kielten opiskelun tärkeyden esillä pitäminen kouluissa ja julkisessa keskustelussa. Lasku on johtunut varmaankin sekä kuntien taloustilanteesta, mikä on johtanut minimi-

ryhmäkokojen kasvattamiseen, että haluttomuudesta perustaa vapaaehtoisena kielen ryhmiä kovin pienillä oppilasmäärillä, kun alun jälkeen havaittiin, että osa oppilaista keskeyttää kielen opiskelun. Oma osansa lienee silläkin, että kielitaidon tarve ei ole enää ollut niin paljon esillä julkisuudessa. Nyt lasku tosin näyttää pysähtyneen. (Lähde: Opetushallitus.)

B2-venäjää opiskelleiden lukumäärät ja prosenttiosuudet 8- ja 9-luokkalaisista:

vuosi	B2-venäjää 8. ja 9. luokalla opiskelleiden lkm	osuus 8- ja 9-luokkalaisista (%)
1994	1142	0,9
1996	1923	1,5
1998	2231	1,7
2000	1029	0,8
2002	719	0,6
2003	866	0,7
2004	892	0,7
2005	798	0,6
2006	710	0,5
2007	799	0,6
2008	1208	0,9

Lähde: Opetushallitus

Myös 8. luokalla alkavan valinnaisen kielen (B2-kielen) opiskelu lähti 1990-luvun loppuvuosien jälkeen alamakeen. Tämä koskee muitakin B2-kieliä kuin venäjää. Syynä on ennen kaikkea vapaaehtoisen A2-kielen opiskelun yleistyminen: sitä mukaa kun yläasteelle on tullut oppilaita, joilla on jo kaksi pitkää kieltä (ja lisäksi

si tietenkin ruotsi), on B2-kielen opiskelu kutistunut, koska valitsijoita ei enää ole tarpeeksi eikä ryhmiin saada riittävästi oppilaita. Miellyttävä yllätys on vuoden 2008 tilasto, jonka mukaan venäjää B2-kielenä opiskelevien oppilaiden määrä on noussut usealla sadalla. (Lähde: Opetushallitus.)

Ylioppilaskokeessa venäjän kirjoittaneiden lukumäärä

Vuosi	pitkä oppimäärä	lyhyt oppimäärä
1963	14	2
1970	25	183
1972	29	547
1974	53	997
1976	65	1969
1978	56	1868
1980	61	2085
1982	66	1985
1984	60	2072
1985	96	1277
1986	156	1333
1988	216	1133
1990	156	1027
1992	131	1097
1994	144	852
1996	217	439
1998	271	741
2000	210	834
2001	193	884
2002	213	756
2003	258	589
2004	280	540
2005	338	493
2006	345	495
2007	357	537
2008	357	544

Lähde: Opetushallitus

1970- ja 1980-lukujen nouseva trendi näkyi myös ylioppilastutkinnossa. 1970-luvun puolivälistä alkaen lyhyen venäjän kirjoittajamäärät lähtivät nopeaan nousuun. Pitkän venäjän kirjoittajamäärä puolestaan pysytteli pitkään muutamassa kymmenessä. Nykyisin kirjoittajia on vuosittain reilut kolme sataa. Määrää ovat kasvattaneet venäjänkieliset maahanmuuttajat.

Edellisestä tilastosta näkyy selvästi, että kun matematiikan laajan oppimäärän valinneilta poistui pakollinen toinen vieras kieli v. 1985, niin lyhyen venäjän kirjoittajamäärät puolittuivat muutamassa vuodessa. Siirtyminen kurssimuotoiseen lukioon 1990-luvun puolivälissä vähensi kirjoittajien määrää entisestään, sillä tuolloin poistui kaikilta toinen pakollinen vieras kieli. Nykyisin lyhyen venäjän kirjoittajia on suunnilleen neljäsosa 1980-luvun huippuvuosien määrästä.

Venäjän opiskelijoiden määrä Etelä-Savon kaupungeissa

	Lv 2007 - 2008	Lv 2008 - 2009	Lv 2009 - 2010
Savonlinna alakoulu	0	0	0
Savonlinna yläkoulu *	51 (7. lk 18)	77 (7. lk 27)	88 (7. lk 35)
Savonlinna lukio **	52	74	76
Savonlinna yht.	103	151	164
Mikkeli alakoulu	13	13	44
Mikkeli yläkoulu	0	16	81
Mikkeli lukio **	63	53	97
Mikkeli yht.	76	82	222
Pieksämäki alakoulu	0	0	0
Pieksämäki yläkoulu	8	7	27
Pieksämäki lukio	21	41	48
Pieksämäki yht.	29	48	75
Alakoulut yht.	13	13	44
Yläkoulut yht.	59	100	196
Lukiot yht.	136	168	221
E-S kaupungit yht.	208	281	461

* Savonlinnan yläkoulujen luvut sisältävät myös 7. luokan tutustumiskurssin oppilaat.

** Savonlinnan ja Mikkelin lukioiden luvut sisältävät myös lukion aikuistlinjan opiskelijat.

